

УДК 658

S. Figol, teacher Vinnitsa Technical College, graduate student State Agrarian and Engineering University in Podilya

KEY ASPECTS OF COMPETITIVENESS MANAGEMENT COMPANY

Annotation. The variability of the market environment and the ongoing enterprise transformation process in Ukraine require entities to adapt to these changes and to ensure its future success being due to the problem of creating and maintaining competitiveness, competitiveness management.

Today the need is to develop new approaches to creating a model of corporate governance, which would be able to meet the requirements of customers successfully compete in the market.

The competitiveness of enterprises is one of the most important categories of market economy and describes the possibility and efficiency of enterprise adaptation to a competitive environment. In the Due to this study approaches to its study to further development of management competitiveness business is important.

He article deals with the essence of the concepts of «competitive» and «competitive advantage». The main approaches to the management of enterprise competitiveness in the modern world are analyzed. It is concluded that the main needs of the modern enterprise management competitiveness is to determine scientific substantiation of strategic competitive advantage and the solution of the retention of the achieved level for a long time.

Keywords: competition, competitiveness, competitive advantage, creating competitive advantage, strategic planning.

С.І. Фіголь, викладач Вінницького технічного коледжу, аспірант ПДАТУ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається сутність понять «конкурентоспроможність» і «конкурентна перевага». Аналізуються основні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах. Зроблено висновок, що головною потребою сучасного управління конкурентоспроможністю підприємства стає визначення, наукове обґрунтування стратегічних

конкурентних переваг і вирішення завдання утримання досягнутих позицій протягом тривалого часу.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентна перевага, формування конкурентних переваг, стратегічне планування.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах формування ринкової економіки, що передбачає самостійність підприємств у питаннях виробничо-господарської діяльності, для більшості з них актуальною стає проблема забезпечення конкурентоспроможності. Особливо ця проблема загострюється у зв'язку з наростанням невизначеності у зовнішньому середовищі підприємств та прагненням України до інтеграції в європейське й світове економічне співтовариство. Разом з тим, з поглибленням екологічних і соціально-економічних проблем суспільства, визначені проблеми вимагають розвитку нових підходів до управління конкурентоспроможністю підприємства.

Протягом останнього десятиліття ринкові перетворення в Україні зумовлюють зміни в системі управління підприємствами, адекватні зовнішньому конкурентному середовищу. Конкурентоспроможність підприємства, як об'єкт управління, є сукупністю взаємопов'язаних елементів, спрямованою на забезпечення сильних конкурентних позицій, підтримання існуючих і створення нових конкурентних переваг. У сучасних умовах в Україні відбувається посилення конкуренції, внаслідок чого керівники підприємств знаходяться в постійному пошуку нових (адекватних умовам конкуренції) інструментів управління конкурентоспроможністю підприємства, що і зумовлює актуальність вивчення цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема конкуренції та конкурентоспроможності як економічних явищ займались ще А. Сміт та Д. Рікардо. Значний внесок у розвиток теорії конкуренції свого часу зробили американські та західноєвропейські наукові центри С. Брю, П. Друкера, А. Гутмана, Дж. Кейнса, Ж.-Ж. Ламбена, К. Макконнелла, Дж. С. Мілля, Ф. Найта, М. Портера, Дж. Робінсона, Р. Уотермена, Ф. Хайека, П. Хайне, Й. Шумпетера та ін.

Дослідженню цих проблем присвячено праці вчених країн СНД – Г. Азоева, І. Ансоффа, О. Градова, Р. Фатхутдинова, А. Юданова та інших. У працях вітчизняних учених Я.Б. Базилюка, В.А. Білошапки, Н.М. Гарашенка, В.І. Герасимчука, В.Л. Діканя, Г.В. Загорій, Ю.Б. Іванова, Г.М. Скударя, О.Б. Чернеги та інших значна увага приділяється формуванню конкурентних переваг та конкурентоспроможності підприємств.

В економічній літературі склався підхід, який за поширеністю використання та авторитетністю його представників вже набув статусу класичного. З основ конкурентоспроможності класичними вважаються праці М. Портера [1], І. Ансоффа, К. Прахалада, Г. Хемела та ін. Але при цьому слід згадати, що першою змістовною теорією міжнародної конкурентоспроможності є теорія порівняльних переваг (витрат) Д. Рікардо. На неї, як на першооснову, надбудовувались (і продовжують надбудовуватись до сьогодні) наукові ідеї.

Конкурентоспроможність економіки у ХХ столітті, за твердженням таких науковців як Й. Шумпетер, І. Кірцнер, А. Поручник, Ю. Пахомов, М. Калужський, А. Макарян, визначається її орієнтацією на соціальний фактор, розвиненістю інтелектуального потенціалу людини і ступенем його використання.

Незважаючи на значні досягнення в теорії й практиці управління конкурентоспроможністю підприємства, є ряд проблем, які залишаються предметом дискусій і обговорень вчених-економістів. Так, у більшості наукових праць недостатньо систематизовані поняття й відсутня методологія щодо розробки системи управління конкурентоспроможністю підприємства.

Постановка завдання. Метою проведення дослідження є поглиблення теоретичних і методичних основ управління конкурентоспроможністю в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення високого рівня конкурентоспроможності є стратегічною ціллю діяльності підприємства в умовах ринку, для досягнення якої необхідна консолідація всіх підрозділів і ланок системи управління підприємства. Система управління конкурентоспроможністю є складовою частиною управління підприємством, а її основним завданням є забезпечення максимально великого рівня конкурентоспроможності підприємства

шляхом участі у формуванні управлінських впливів, що реалізуються в системі управління підприємством. При цьому ефективність роботи системи значною мірою залежить від використаних у її роботі методів і моделей оцінки й управління конкурентоспроможністю підприємства.

Однак управління конкурентоспроможністю не еквівалентне всій діяльності підприємства з досягнення кінцевих цілей, а включає в себе ті функції, що пов'язані з розробкою і реалізацією стратегії конкуренції, стимулюванням до реалізації стратегії, цільовою орієнтацією різних видів діяльності. Конкурентоспроможність підприємства в загальній класифікації об'єктів управління можна віднести до функціональних (на відміну від виробничих і структурних), які вимагають розробки спеціального механізму управління [2].

За своїм предметним змістом управління конкурентоспроможністю стосується діяльності підприємства на ринку, приділяючи увагу не стільки наявним ресурсам і процесам, скільки можливостям нарощування свого ресурсного потенціалу. Тобто, основною особливістю управління конкурентоспроможністю підприємства є його орієнтація на майбутнє. Необхідність управління конкурентоспроможністю підприємства обумовлюється, насамперед, триваючими швидкими змінами зовнішнього середовища, виникненням важкопередбачуваних економічних і фінансових ситуацій [3]. На наш погляд, саме ефективна система управління конкурентоспроможністю підприємством забезпечить стійке його положення на ринку, забезпечуючи стабільне підвищення конкурентних переваг у швидко мінливих умовах зовнішнього середовища.

Під управлінням конкурентоспроможністю підприємства розуміють аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають стратегію і політику у сфері створення й реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі й відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкта господарювання, що реалізуються за допомогою таких засобів, як планування конкурентоспроможності, оперативне управління нею, її забезпечення й підвищення в рамках певної системи конкурентоспроможності [4].

Управління конкурентоспроможністю підприємства є відкритою системою, що має входи і виходи, а також складається з керів-

ної та керованої систем, що тісно взаємодіють, оскільки є органічно взаємопов'язаними [5]. Керівна система містить ті складові елементи, які забезпечують процес управління. До складу керованої системи входять елементи, які забезпечують безпосередній процес виробничої, господарської, комерційної та інших видів діяльності.

Структуру основних елементів системи управління конкурентоспроможністю формують програмно-цільові комплексні блоки, що відображають конкретні організаційні, економічні, техніко-технологічні заходи в їхньому взаємозв'язку і взаємозалежності, реалізація яких сприяє результативному здійсненню управлінських рішень у цій сфері діяльності.

До найважливіших з них віднесено: вибір стратегічних напрямків досягнення синергії корпоративного менеджменту; комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю наукомісткої продукції; реформування системи управління персоналом та трудовою мотивацією; системний підхід до підвищення ефективності планування та диверсифікації виробництва; вдосконалення внутрішньофірмової системи обліку та аналізу, фінансового менеджменту.

Кожен з блоків, своєю чергою, розглядають як систему, що охоплює різноманітні системотвірні компоненти. Усі блоки системи пов'язані один з одним і цим самим створюють визначену цілісність. Вони об'єднані єдиним принципом – кожен з них забезпечує рішення проблеми підвищення конкурентних можливостей підприємства, зміцнення його позицій на ринку, забезпечення стійкого розвитку внаслідок створення і підтримання конкурентних переваг.

У сучасній теорії і практиці домінує ідея розглядати управління конкурентоспроможністю підприємства як взаємозалежний процес планування, організації, мотивації і контролю, потрібний для досягнення цілей організації [6]. Управління конкурентоспроможністю можна також розглядати як сукупність зазначених елементів.

Елементи управління конкурентоспроможністю підприємства такі [7]:

- планування: розроблення продукції; виробництва; збуту;
- організація: оптимізація організаційної структури; забезпечення ресурсами; стимулювання збуту;
- мотивація: робітників підприємства; контрагентів;

– контроль: якості управлінських рішень; якості продукції; якості ресурсів; реалізації управлінських рішень; відстеження рівня конкурентоспроможності.

Основну роль у системі управління конкурентоспроможністю підприємства відіграє управління конкурентоспроможністю продукції, яка формується на етапах розроблення, виробництва й реалізації продукції. Категорії конкурентоспроможності продукції та підприємства мають високий ступінь взаємозалежності. Водночас конкурентоспроможність продукції є окремою та незалежною категорією, оскільки вона більше пов'язана з успіхом продукції на ринках збуту, ніж із особливостями функціонування підприємства. Тобто, вирішальну роль в управлінні конкурентоспроможністю підприємства має відігравати управління конкурентоспроможністю його продукції.

Вирішальну роль у здійсненні управління конкурентоспроможністю підприємства через управління конкурентоспроможністю продукції відіграють пріоритети управління, під якими розуміють цільові значення параметрів виробничо-економічної діяльності підприємства.

До основних пріоритетів управління можна віднести: рентабельність виробництва, розмір прибутку, частку окремих видів продукції на конкретних ринках збуту, мінімальний обсяг реалізації продукції по видах на конкретних ринках у натуральному вираженні. Перелік пріоритетів управління може бути досить широким, він залежить від ситуації на підприємстві, цілей і стратегій керівництва, волі власників капіталу підприємства.

Висновки. Аналіз особливостей управління конкурентоспроможністю підприємства показав, що сучасне підприємство, яке функціонує в умовах ринкових відносин, як один із основних механізмів забезпечення своєї життєдіяльності, повинне використовувати системне стратегічне управління конкурентоспроможністю, сутність якого полягає в розробленні стратегії та довготермінової програми дій для досягнення цілей і вирішення завдань щодо підтримання/підвищення конкурентоспроможності з використанням обмеженого обсягу ресурсів у певній ринковій ситуації. Тобто, охоплювати, з одного боку, проблеми якості, ресурсозбереження,

вивчення інфраструктури внутрішніх і зовнішніх ринків, з іншого боку – всі загальні функції управління – стратегічний маркетинг, планування, організацію процесів, облік і контроль, мотивацію й регулювання, всі стадії життєвого циклу керованих об'єктів.

Конкурентоспроможність підприємства в сучасних умовах господарювання визначається, перш за все, умінням максимально використати в своїх інтересах ринкову ситуацію, що склалася або може скластись на визначений проміжок часу, для збільшення виробництва, надання послуг, товарообігу та одержання максимального прибутку. Головне – оцінити можливості підприємства щодо поліпшення або утримання своїх позицій. Саме потенційні можливості підприємства і є головним козирем у конкурентній боротьбі, в якій перемагає той, хто має більший потенціал до росту, до завоювання ринку, до агресивного наступу, до маневрування на ринку.

Список використаних джерел

1. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер; пер. с англ. В.Д. Щетинина. – М.: Международные отношения, 1993. – 49 с.
2. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства / І. З. Должанський. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
3. Донець Л.І, Донець А.А. Базові принципи сучасної парадигми управління конкурентоспроможністю підприємства // [Електронний ресурс] Сайт: <http://www.nbu.gov.ua/>
4. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации / Фатхутдинов Р. А. – М.: Эксмо, 2004. – 544 с.
5. Сысоева Е.А. Факторы конкурентоспособности предприятия: подходы и составляющие / Е.А. Сысоева // Экономика и управление. Экономические науки. – 2010. – № 12 (73). – С. 283-287.
6. Франів І.А, Коваль Л.М., Русин-Гриник Р.Р., Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства // [Електронний ресурс] Сайт: <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Дикань В.Л. Стратегічне управління конкурентоспроможністю як чинник інноваційного розвитку підприємства / В.Л. Дикань // Маркетинг: теорія і практика. – Луганськ, 2010. – № 16. – С. 55-58.
8. Романишин С.Б. Система управління конкурентоспромож-

ністю підприємства / С.Б. Романишин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12.

9. Герчанівська С., Рапіцький Т. До питання управління конкурентоспроможністю підприємства // Галицький економічний вісник. — 2011. – № 3(32). – С. 103-107 – (економіка суб'єктів господарювання)

10. Коблянська Н. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання / Наталія Коблянська. // Портал конференцій кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені В. Гетьмана». – 2012.

***Аннотація.** Рассматривается сущность понятий «конкурентоспособность» и «конкурентное преимущество». Анализируются основные подходы к управлению конкурентоспособностью предприятия в современных условиях. Сделан вывод, что главной потребностью современного управления конкурентоспособностью предприятия становится определение, научное обоснование стратегических конкурентных преимуществ и решение задачи удержания достигнутых позиций на протяжении длительного времени.*

***Ключевые слова:** конкуренция, конкурентоспособность, конкурентное преимущество, формирования конкурентных преимуществ, стратегическое планирование.*